

Profesor Ing. arch. Tibor ALEXY, DrSc.

Biografia

- 1929 narodil sa v Padarovciach, okr. Rimavská Sobota
- 1953 - 1955 asistent akad. soch. Tibora Bártfaya
- 1955 absolútorium na Fakulte architektúry a pozemného staviteľstva SVŠT v Bratislave, inž. arch.
- 1955 – 1956 Stavoprojekt Bratislava, projektant
- 1956 začína jeho pôsobenie na Fakulte architektúry a pozemného staviteľstva SVŠT v Bratislave
- 1968 kandidát technických vied, CSc. Paríž, odborná stáž ASTEF
- 1973 habilitoval sa za docenta
- 1974 Cena Dušana Jurkoviča za dielo PÚP obytného obvodu Trnava - Hlboká
- 1979 Zlatá medaila SVŠT
- 1981 Čestné uznanie Svetového kongresu UIA
- 1986 doktor technických vied, DrSc.
- 1987 menovaný za profesora
- 1988 - 1990 vedúci Katedry urbanizmu a územného plánovania
- 1989 Zlatá plaketa A. Stodolu
- 1990 - 1994 vedúci Katedry urbanisticko-architektonických súborov
- 1999 Medaila STU

Tvorba a teoretické dielo

Aktuálna dynamika urbanizácie podmieňovala profesorovi Alexymu potrebu skúmať formotvorný proces urbanistickej štruktúry, jej vývojovo-transformačný pohyb, ako zákonitý proces, v ktorom sa urbanistická štruktúra, pod tlakom objektívnych podmienok, permanentne pretvára, zhodnocuje, aktualizuje. Objasnením vnútornej podstaty a kauzality tohoto procesu tvorí pomerne exaktnú teoretickú bázu pre hlbšie pochopenie a pozitívne usmernenie hlavne urbanistickej rekonštrukcie. Objektívnu podstatu vývoja a premeny urbanistickej štruktúry sleduje v troch rovinách:

- v rovine všeobecných urbanizačných zákonitostí
- v rovine základných princípov skladby štruktúry
- v rovine vývojovo-transformačného pohybu štruktúry
- Oblasť všeobecných urbanizačných zákonitostí zužuje na niektoré základné

zákonitosti, ktoré dominantne determinujú prirodzené reagovanie urbanistickej štruktúry. Z kategórie zákonitostí rastu špecifikuje najmä zákonitosti kontinuity a interrupcie, účinnosti urbanizačného zárodku, aglomeračného vývoja. Z kategórie zákonitostí pretvárania definuje najmä zákonitosť intenzifikácie, polyfunkčnosti, zobytnovania a znečisťovania. Z kategórie zákonitostí vzťahových špecifikuje najmä zákonitou polaritných vzťahov, gravitačnej účinnosti, linearitu a centralitu, diferencovanej urbanity.

- Rovina skladby urbanistickej štruktúry analyzuje najmä priestorovo-štruktúralnu podstatu a predkladá teóriu jej základnej systematiky, sledujúc diferenciaciu i súčinnosť základnej a nadradenej štruktúralnej skladobnej sústavy. Definuje základné skladobné typy. Dôraz kladie na formovanie "nosnej ťažiskovej sústavy" ako vyššej zväzujúcej zložky - štruktúry, založenej na súčinnosti sociálnej, imaginárnej a technickej infraštruktúralnej sústavy. Jej účinnosť je podmienená účasťou gravitačných prvkov, ich usporiadaním a komplexnosťou pri formovaní vyššej urbanity. Osobitnú pozornosť venuje analýze dominant v nadradenej sústave urbanistickej štruktúry.
- Vývojovo-transformačný pohyb urbanistickej štruktúry sleduje vnútornú podstatu a kauzalitu dynamickej - procesualnej stránky reštrukturalizácie. Jej najzákladnejším prejavom je prirodzený rast a zákonitá premena štruktúry. Premena urbanistickej štruktúry je podmienená jej fyzickým a morálnym znehodnocovaním. Pričom zásadnejšie pretváranie navodzuje morálne znehodnocovanie. Špecifickou kategóriou znehodnocovania je "narušovanie" štruktúry, sledujúce jej hmotovo-priestorovú charakteristiku. Z jej rozboru rezultuje postavenie "Teórie vyzrievania štruktúry", ktorá objasňuje stavy a premeny priestorovej štruktúry, definuje a konfrontuje charakteristické štádiá vývoja, rozlišujúc ich stabilizačné či destabilizačné prejavy.

Z poznaných objektívnych javov a procesov profesor Alexy dedukuje a formuluje tvorivé princípy a zásady, ktorými sa objektivizuje subjektívny vstup do urbanistickej rekonštrukcie.

Vedecko-výskumná a publikačná činnosť

- Mesto a jeho komunikačný systém, 1968. Dizertačná kandidátska práca.
- Problémy historického mesta v nových spoločenských podmienkach. Bratislava, 1972. Habilitačná práca.
- Rekonštrukcia sídiel. Bratislava, 1983. Doktorská dizertačná práca.
- K otázkam štruktúralnej premeny sídelného útvaru. In: Architektúra a urbanizmus, 16, 1982, Č. 3.
- Niektoré kompozičné aspekty urbanistickej rekonštrukcie. In: Architektúra a urbanizmus, 17, 1983, Č. 1.
- Rekonštrukcia historickej urbanistickej štruktúry. In: Architektúra a urbanizmus, 18, 1984, Č. 2.
- Teória vyzrievania urbanistickej štruktúry. In: Architektúra a urbanizmus, 37, 1993, Č. 3-4
- Vývoj a premena urbanistickej štruktúry. Bratislava, Vydavateľstvo STU, 1999.

Vyriešené vedecko-výskumné úlohy a grantové projekty

- Formovanie organického obytného celku v urbanistickej tvorbe. Bratislava, SVŠT, 1975.
- Základné aspekty urbanity z hľadiska potrieb integrácie obytného prostredia v organizme mesta. Bratislava, SVŠT, 1980.
- Urbanistické aspekty tvorby a pretvárania zonálnych štruktúr. Bratislava, SVŠT, 1985.
- Revitalizácia vnútromestských narušených častí. Projekt VEGA, 1993.
- Proces reštrukturalizácie ako metodicko-obsahový základ výučby urbanistickej rekonštrukcie. Projekt KEGA, 1999.

Výber z tvorby

Urbanisticko-architektonické projekty a štúdie

- Trnava - Hlboká.
Podrobný územný plán. 1973. (Spoluautori: J. Kavan, F. Trnkus)
- Rimavská Sobota.
Architektonicko-urbanistická štúdia pešej zóny GMO. 1982. (Spoluautori: J. Antal, J. Kavan, F. Trnkus)
- Bratislava.
Urbanistická štúdia rozvoja vnútornej štruktúry mesta. 1987. (Spoluautori: J. Kavan, F. Trnkus, J. Čúrna. D. Kaliská, P. Kardoš)
- Aktualizácia ÚPN hlavného mesta SR Bratislavy - Mestská časť Petržalka. 1996. (Spoluautori: D. Kaliská, J. Kočan)
- Poprad. Olympijské centrum návrh pre ZOH 2006. 1998. (Spoluautori: F. Trnkus, A. Alexy)

Súťažné návrhy

- Súťaž na Národný kultúrny pamätník v Mikulčiciach. 1963. 1. cena . (Spoluautori: M. Kodoň, J. Lichner)
- Súťaž na centrum Ostrava Poruba. 1966. 1. cena. (Spoluautori: J. Kavan, F. Trnkus)
- Medzinárodná súťaž Bratislava Petržalka. 1967. 3. cena, 1. poradie. (Spoluautori: J. Kavan, F. Trnkus)
- Medzinárodná súťaž Wien - Süd. 1971. 2. cena. (Spoluautori: J. Antal, J.Kavan, F. Trnkus)
- Súťaž na centrum Bratislavy. 1978. 2. cena, 1. poradie. (Spoluautori: J. Antal, J. Kavan, F. Trnkus)

Ocenené urbanisticko-architektonické diela na prehliadkach architektonických prác

Za roky 1971 – 1972:

1. cena za dielo Obytný obvod Wien - Süd.

Za roky 1973 – 1974:

1. cena za dielo Obytný obvod Považská Bystrica - Helena. (Spoluautori: J. Kavan, F. Trnkus)

Za roky 1975 – 1976:

1. cena za dielo Obytný obvod Trnava - Nad Hlbokou
2. cena za dielo Púchov - centrum

Za roky 1979 – 1980:

2. cena za dielo Sídlný pás Bratislava - Záhorie

Odborný potenciál profesora Tibora Alexyho sa rozvíjal vo vzácnom súlade a prepojení pedagogickej, vedecko-výskumnej a odborno-tvorivej práce, v ktorej dosiahol mimoriadne úspechy a odborné a spoločenské uznanie.

Osobitnou prednosťou Tibora Alexyho sa stala výnimočná schopnosť komunikovať nástrojmi výsostne architektonickými - kresbou a modelom. Stal sa tak priekopníkom progresívneho spôsobu vedenia pedagogického procesu v celoštátnom rozmere bývalého Československa, keď metodiku výučby ateliérovej tvorby urbanizmu postavil na vývoji a stabilizovaní konceptu prostredníctvom pracovného modelu. Tento princíp postupne inšpiroval školy architektúry v Prahe a v Brne, ale aj v zahraničí. Celý rad absolventov, poznačených čitateľným rukopisom svojho učiteľa, sa hrdo hlási k jeho škole (F. Trnkus).

Pramene

Encyklopédia Slovenska, I. zväzok, Bratislava, 1978

TIBOR ALEXY urbanistická tvorba. Vydal Spolok architektov Slovenska vo Vydavateľstve SAS ako prílohu k XLIII. ročníku časopisu Projekt 5/2001, šéfredaktor PhDr. P. Mikloš.

Trnkus, F.: Dielo profesora Tibora Alexyho. Architektúra a Urbanizmus, A&U č. 34/2000, ss. 77-79

Spracoval: doc. Ing. arch. Peter Kardoš, PhD.